

Michał Hucal (*Chrześcijańska Akademia Teologiczna, Warszawa*)

Wybrane zagadnienia dotyczące pozycji prawnej duchownego w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Streszczenie

Celem niniejszego artykułu jest zrekonstruowanie wybranych aspektów pozycji prawnej duchownego na gruncie orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Analizie poddano 33 wyroki i decyzje w przedmiocie dopuszczalności skargi podjęte przez organy Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w latach 1976-2017. Na ich podstawie można stwierdzić, że orzecznictwo ETPCz jest w tym zakresie ugruntowane wieloletnią praktyką.

Duchowny jako taki nie posiada gwarancji innych niż przysługujące każdej innej osobie wyznającej przekonania religijne, ale korzysta z pośredniego wzmocnienia tej ochrony dzięki gwarancjom korporacyjnej wolności sumienia i wyznania. To właśnie autonomia związku wyznaniowego dokonuje różnicowania jego pozycji tak pozytywnie, jak i negatywnie dla niego samego. Autonomia związku wyznaniowego jest bowiem w świetle orzecznictwa ETPCz istotnym komponentem pluralizmu w społeczeństwach demokratycznych, a należy do niej także określanie wymagań względem duchownych. Z tego powodu duchowny uzyskuje silną ochronę przed ingerencją władzy państwowej w sprawy dotyczące jego powołania i usunięcia z urzędu. Kosztem uzyskania tej ochrony jest istotne ograniczenie jego osobistej wolności sumienia i wyznania, a pośrednio także innych praw w czasie pełnienia urzędu duchownego, w stosunku do związku wyznaniowego. Należy jednak pamiętać, że ocena spraw związanych z pełnieniem urzędu duchownego jest zależna od relacji ustrojowych między związkiem wyznaniowym i państwem. W przypadku kościołów państwowych możliwe jest np. poddanie pewnych spraw kościelnych orzecznictwu państwowemu, a związek wyznaniowy może dokonać swojego samoograniczenia kształtując relacje z duchownym na podstawie zwykłej umowy o pracę. Co do zasady jednak ETPCz w sposób jasny wskazywał, że sprawy duchownych leżą poza jurysdykcją państwa i jego organów. Niemniej kontrowersje związane z orzekaniem w sprawie *Károly Nagy v. Hungary* wskazują, że status duchownego może ulegać pewnym zmianom w przyszłości.

Słowa kluczowe: duchowny; prawa człowieka; osoba duchowna; ETPCz; Europejski Trybunał Praw Człowieka; wolność sumienia i wyznania; związek wyznaniowy; wolność religijna; kościoły i związki wyznaniowe

Selected issues regarding the legal position of the religious minister in the case law of the European Court of Human Rights

Summary

The research goal is to reconstruct selected aspects of the legal position of the religious minister on the basis of the case law of the European Court of Human Rights. The analysis includes 33 judgments and decisions on the admissibility of complaints made by the bodies of the European Convention on Human Rights in 1976-2017. Based on them, it can be concluded that the ECtHR case law in this area is grounded in many years of practice.

The religious minister as such has no guarantees other than those of any other person professing religious beliefs, but he benefits from the indirect strengthening of this protection by virtue of the guarantees of corporate freedom of conscience and religion. It is the autonomy of a religious organization that differentiates his position in both positive and negative respects. The autonomy of a religious organization is, in the light of ECtHR jurisprudence, an important component of pluralism in democratic societies, and it also includes determining the requirements for the religious minister. For this reason, the religious minister obtains strong protection against the interference of state power in matters relating to his appointment and removal from the office. The cost of obtaining this protection is a significant limitation of his personal freedom of conscience and religion, and indirectly also other rights while in the office of a priest, in relation to a religious organization. However, it should be remembered that the assessment of matters related to the performance of the office of a priest depends on the formal relations between a religious organization and the state. In the case of state churches, it is possible, for example, to submit certain church matters to state jurisprudence, and a religious organization can perform its self-limitation by shaping relations with the religious minister on the basis of a regular employment contract. As a rule, however, the ECtHR clearly indicated that matters concerning the religious minister lie outside the jurisdiction of the state and its organs. Nevertheless, the controversy surrounding the ruling in *Károly Nagy v. Hungary* indicates that the religious minister's status may undergo some changes in the future.

Key words: human rights; religious minister; ECtHR; European Court of Human Rights; freedom of conscience and religion; religious organization; religious freedom